અવતારના અવતારી

એક સમે શ્રીજી મહારાજે વ્યાપકાનંદ સ્વામીને ગઢડામાં અક્ષર ઓરડીમાં કહ્યું જે, 'ઈન્દ્ર લોકમાં જઇ આવો.' ત્યારે કહે, 'જઇ આવ્યો.' ત્યારે કહ્યું જે, 'ગોલોક તથા બ્રહ્મધામને વિષે જઇ આવો.' ત્યારે કહ્યું જે, 'જઇ આવ્યો.' ત્યાર પછી ફરી આજ્ઞા કરી જે, 'ભૂમાપુરુષ પાસે જઇ આવો.' ત્યારે તે વ્યાપકાનંદ સ્વામી કહે જે, 'હજાર માથાનો દૈત્ય માર્ગ રોકીને રહ્યો છે.' ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, 'તમે પણ તેવું રુપ ધારીને તેને જીતીને જાઓ.' પછી તેમ કર્યું. પછી ફરીને કહ્યું જે, 'બીજો દશ હજાર માથાનો દૈત્ય આગળ છે.' ત્યારે શ્રીજી મહારાજે કહ્યું જે, 'તમે પણ તેથી મોટું રુપ ધરીને તેને જીતીને જાઓ.' પછી તે તેમ કરીને ભૂમાપુરુષ પાસે ગયા ત્યારે તે ભૂમાપુરુષે વ્યાપકાનંદ સ્વામીને કહ્યું જે, 'પુરુષોત્તમનું પ્રગટપણું પૃથ્વીને વિષે થયું ?' ત્યારે તે કહે જે, 'થયું.' એ વાર્તા સાંભળીને ભૂમાપુરુષ અતિશે ગદગદ કંઠે થઇને રાજી થઇ જાતા હતા ને સંતને પોતાના સિંહાસન ઉપર બેસારીને અતિશે સુગંધિમાન પુષ્પ, ચંદનાદિકે કરીને તેની આરતી, પૂજા કરતા હવા ને અતિશે આનંદથી શ્રીજી મહારાજના સમાચાર પૂછીને બોલ્યા જે, 'મુને પ્રથમ શ્રીજી મહારાજે કહ્યું હતું જે અમો જ્યારે બ્રહ્માંડમાં પધારશું ત્યારે તમ પાસે સંત મોકલશું તે આજ સત્ય કર્યું.' એવી રીતે પરસ્પર બે જણે શ્રીજી મહારાજના મહિમાની વાર્તા સારી પેઠે કરી તે પછી તે લોકમાં ચાર ભુજાવાળાં મનુષ્ય હતાં તેમને વ્યાપકાનંદ સ્વામીયે શ્રીજી મહારાજના મહિમાની વાર્તા કરીને નિશ્ચય કરાવીને તે સર્વે મુક્તને બ્રહ્મપુરને વિષે મોકલી દીધા. પછી સમાધિમાંથી પાછા આવીને શ્રીજી મહારાજને જેમ થયું તેમ વાત કરી દેખાડી. તે વાતને સાંભળી શ્રીજી મહારાજે વિચાર કર્યો જે, જ્યારે બાદશાહ ગાદીએ બેસે ત્યારે બંધિવાન માત્રને છોડી મુકે છે, તેમ અમારે પણ અગણિત જીવનાં કલ્યાણ કરવાં છે. એમ વિચારીને સ્વરુપાનંદ સ્વામીને આજ્ઞા કરી જે તમે જાઓ તે સર્વે નરક કુંડના જીવમાત્રને ચતુર્ભુજ રુપ ધરાવીને ભૂમાપુરુષના લોકમાં મોકલો. ત્યારે તે સંતે તેમજ કર્યું. પછી તે સંત પાછા આવ્યા ત્યારે તે સંત પ્રત્યે શ્રીજી મહારાજ બોલ્યાજે, 'હે સંતો ! અમો કોઇ દિવસ અક્ષરધામમાંથી આ બ્રહ્માંડમાં આવ્યા નથી ને આવશું પણ નહિ. માટે આજતો અમારે અગણીત જીવનાં કલ્યાણ કરવાં છે. તે માટે અમો તથા અક્ષરધામ તથા અક્ષરના મુક્ત તથા બીજા ધામના ભગવાન તથા બીજા ઈશ્વરકોટિ તેણે સહિત અમે આંહી પધાર્યા છીયે. માટે તે સર્વેને અક્ષરધામમાં લઇ જવા આવ્યા છીએ.' એવી રીતે સંત આગળ મહારાજે પોતાના મહિમાની વાત કરી. ॥ ૩ ॥

ગઢડામાં શ્રીજી મહારાજે એક ભક્તને કહ્યું જે તમે અક્ષરધામમાં જઇ આવો. ત્યારે તે ભક્ત સમાધિ કરીને પ્રથમ બદ્રિકાશ્રમમાં ગયા. ત્યાં આપણા સાધુ, પાળા, બ્રહ્મચારી, હરિભક્ત તેનેદીઠા. ત્યારે તેને પૂછ્યું જે, 'શ્રીજી મહારાજ ક્યાં છે ?' ત્યારે એ સર્વે બોલ્યા જે, 'આ નરનારાયણ છે તેજ મહારાજ છે.' ત્યારે હરિભક્તે કહ્યું જે, 'હું મહારાજને ઓળખું છું.' પછી ત્યાંથી દર્શન કરીને શ્વેતદ્વીપમાં ગયો. ત્યાં પણ આપણા સાધુ, બ્રહ્મચારી હતા તેને કહ્યું કે, 'શ્રીજી મહારાજ ક્યાં છે ?' ત્યારે તે બોલ્યા જે, 'આ વાસુદેવ છે તે જ મહારાજ છે.' ત્યારે તે બોલ્યો જે, 'હું મહારાજને ઓળખું છું.' પછી ત્યાંથી વૈકુંઠમાં ગયો. ત્યારે ત્યાં પણ આપણા સાધુ આદિક દીઠા. ત્યારે તેને કહ્યું જે, 'શ્રીજી મહારાજ ક્યાં છે ?' ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, 'આ લક્ષ્મીનારાયણ છે તેજ મહારાજ છે.' ત્યારે તેણે કહ્યું જે, 'હું મહારાજને ઓળખું છું.' પછી ત્યાંથી તે ભક્ત ગોલોકમાં ગયો. ત્યારે ત્યાં પણ આપણા સાધુ આદિકને દીઠા. ત્યારે તેમને પુછ્યું જે, 'મહારાજ ક્યાં છે ?' ત્યારે તે બોલ્યા જે, 'આ શ્રીકૃષ્ણ છે તેજ મહારાજ છે.' ત્યારે તેણે કહ્યું જે, 'મહારાજને હું ઓળખું છું માટે આ શ્રીજી મહારાજ નહિ.' ત્યાર પછી તે ભક્ત અક્ષરધામમાં ગયો ને ત્યાં અનંત કોટિ મુક્ત તેમણે સેવ્યા હતા એવા જે શ્રીજી મહારાજ તેમને દીઠા ને ત્યાં આપણા સાધુ, બ્રહ્મચારી, પાળા, સત્સંગી તે સર્વેને શ્રીજી મહારાજની સેવામાં દીઠા. ત્યાર પછી તેભક્તને શ્રીજી મહારાજે પૂછ્યું જે, 'ક્યાં ક્યાં ધામ જોતા આવ્યા ?' ત્યારે તે ભક્તે કહ્યું જે, 'હેમહારાજ ! આપણા બ્રહ્મચારી, સાધુ, પાળા, સત્સંગી તે બદ્રિકાશ્રમમાં, શ્વેતદ્વીપમાં, વૈકુંઠમાં તથા ગોલોકમાં ઘણા દીઠા તે પણ તે આંહી કેમ ન આવ્યા?' ત્યારે શ્રીજી મહારાજે કહ્યું જે, 'અમને તે તે ધામના પતિ જાણ્યા તે માટે ત્યાં જઇને રહ્યા છે ને આ સર્વેયે અમને સર્વ અવતારના અવતારી જાણ્યા ને સર્વ ધામ થકી પર જે બ્રહ્મ મોહોલ તેના પતિ અમને જાણ્યા, તે માટે એમને અમે અક્ષર જેવા કર્યા છે. અને પૂર્વના અવતાર જેવા અમને જાણ્યા તે માટે અમને તે તેઅવતાર જેટલું ઐશ્વર્ય આપ્યું છે. ને તે તે ધામના પતિ અમને જાણીને તે તે ધામમાં રહ્યાં છે. ને તે જોઅમે પંડે જઇને કહીયે તો પણ ન માને એવો એને નિશ્ચય છે.' પછી તે ભક્તને સમાધિમાંથી શ્રીજી મહારાજ જગાડતા હતા. પછી શ્રીજીમહારાજે તે ભક્તને કહ્યું જે, 'તમે જે દીઠુંતે સર્વ આ સંત મંડળની આગળ કહો.' ત્યારે તે ભક્તે જેમ દીઠું હતું તેમ આ સંત મંડળ આગળ કહ્યું. પછી સર્વે પરમહંસે કહ્યું જે, 'હે મહારાજ ! તમે કૃપા કરીને તમારા સ્વરુપનો જેમ છે તેમ અમને સર્વોપરિ નિશ્ચય થાય તેવું કહો!' પછી શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા જે, 'અક્ષરાતીત એવા જે આ પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાન તે અનંત અક્ષર મુક્તે સેવ્યા થકા પોતાના અક્ષરધામને વિષે સદાય બિરાજમાન છે. તેમણે સૃષ્ટિ સમે અક્ષર સામું જોયું ત્યારે તે અક્ષરે અનંત કોટિ મુક્ત સામું જોયું. ત્યારે તે મુક્તમાંથી એક પુરુષ ઉભો થયો. પછી તે પુરુષે માયા સામું જોયું. પછી માયામાંથી અનંત પુરુષાદિક થયા. તે અક્ષર પુરુષ અનેક રુપે કરીને તેમાં પ્રવેશ કરે છે, અનેક રુપે કરીને સર્વેની રક્ષા કરે છે, અનંત પાર્ષદ, શક્તિયું, ઐશ્વર્ય સેવ્યા થકા પોતાના ધામને વિષેજ રહે છે ને બીજે રુપે કરીને પુરુષોત્તમની સેવા કરે છે. એ પ્રકારે એને વિષે અનેક

કળા રહી છે એવા જે મહાપુરુષ તેનો મોટા કવિ પણ પાર પામતા નથી ને આધુનિક સમજણ વાળાની તો એટલે સુધી ગતિ છે. ને એવા અનંત અક્ષર મુક્તે સેવ્યા એવા જે પ્રગટ પુરુષોત્તમ તેની તમારે સાક્ષાત પ્રાપ્તિછે. ને એવા જે પ્રગટ પુરુષોત્તમ શ્રી સ્વામિનારાયણ ને બીજા ધામમાં રહી જે મૂર્તિયું તથા સર્વે અવતાર તેના કારણ છે. ને અનંત મુક્ત ના સ્વામી છે, ને અપરિમિત, સર્વોપરિ, નિરંકુશ, ઐશ્વર્યાદિકે કરીને સંપૂર્ણ છે. એવા જે પ્રગટ પુરુષોત્તમ તેમની જેમ તમને ઉપાસના છે તેમ જેને ઉપાસના થાય તેજ પુરુષોત્તમને પામે છે પણ બીજા તો કોટિ સાધન કરે તો પણ ન પામે. અક્ષરાદિક સર્વ થકી પર અને અદ્વૈતમૂર્તિ એવા જે પ્રગટ પુરુષોત્તમ તેને વિષે ને બીજા વિભૂતિ અવતારને વિષે કેમ ભેદ છે ? તો જેમ તીર ને તીરનો નાખનારો, તથા ચક્રવર્તિ રાજા ને ખંડિયા રાજામાં ભેદ છે, ને જેમ સૂર્ય ને સૂર્યના મંડળમાં ભેદ છે, ને જેમ ચંદ્રમાં ને તારામાં ભેદ છે, તેમ આ પ્રગટ પુરુષોત્તમમાં ને બીજા રામ કૃષ્ણાદિક અવતારમાં ભેદ છે. એવી રીતે આ પ્રગટ પુરુષોત્તમને સર્વોપરિ જાણવા એ સર્વે સત્પુરુષ ને સર્વે શાસ્ત્રનો પરમ રહસ્ય અભિપ્રાય છે. એવા જે પ્રગટ હરિકૃષ્ણ પુરુષોત્તમ તેની દૃઢ ઉપાસના કરવી એ અવશ્ય કરવાનું છે. ને અનંત એવું જે અક્ષરધામ ને અનંત કોટિ અક્ષરમુક્ત ને અક્ષરધામની અનંત દિવ્ય સમૃદ્ધિ ને અનંત વિભૂતિયું ને અનંત માયા શબલિત બ્રહ્મ એ સર્વે પુરુષોત્તમનું શરીર છે. તેના મહિમાનો પાર ન આવે તો એસર્વના શરીર ને કારણ, એ સર્વેને વિષે અન્વય થકા વ્યતિરેક ને સર્વેથી નિર્લેપ, નિર્વિકારી એવા જે આ પરબ્રહ્મ હરિકૃષ્ણ પ્રગટ પુરુષોત્તમ તેના મહિમાનો તો પાર આવે જ કેમ ? એ તો અનંત અપાર છે ને જેવા આ પ્રગટ મૂર્તિ અમે બેઠા છીયે તેવા ને તેવા જ અક્ષરધામને વિષે પણ રહ્યા છીયે અને તમે પણ સર્વે ત્યાં બેઠા છો એમ હું દેખું છું ને આ સત્સંગમાં જે યોગ સમાધિવાળાછે તે પણ દેખે છે પણ આ વાત તમારા સમજવામાં પરિપૂર્ણ આવતી નથી ને જ્યારે એ વાર્તા પરિપૂર્ણ સમજવામાં આવશે ત્યારે પંચ વિષય કે કામ ક્રોધાદિક જીત્યામાં પ્રયાસ થાશે નહિ, સહેજે જીતાય જાશે. ને બ્રહ્માદિકને પણ દુર્લભ એવી આ સભા છે ને ગોલોક, વૈકુંઠ, શ્વેતદ્વીપ ને બદ્રિકાશ્રમ તેને વિષે સભા છે તેથી પણ આ સત્સંગીની સભાને અધિક જાણું છું ને સર્વે હરિભક્તને અતિશે પ્રકાશે યુક્ત દેખું છું, એમાં જો લગારે મિથ્યા કહેતા હોઇયે તો આ સંત સભાના સમ છે. તે સમ શા સારુ ખાવા પડે છે? જે આ તમારે સર્વેને અલૌકિક ને પરિપૂર્ણપણું સમજાતું નથીને દેખવામાં પણ આવતું અથી તે સારુ સમ ખાવા પડે છે.' એવી રીતે પોતાના એકાંતિક મોટા સાધુ બેઠા હતા ત્યાં શ્રીજી મહારાજે કૃપા કરીને પોતાના પુરુષોત્તમપણાની વાત કરી. ॥ ૧૫ ॥

અમદાવાદમાં સંતને દુષ્ટે કષ્ટ દીધું ત્યારે શ્રીજી મહારાજ કાંકરિયે તળાવે વિરાજમાન હતા. ત્યાં સંત આવ્યા તે સંતને શ્રીજી મહારાજ જોઇને એમ બોલ્યા જે, 'મારા પરમહંસ ની મોટા બ્રહ્માદિક દેવ, અક્ષરાદિક મુક્ત ને સર્વે અવતાર તે પ્રાર્થના કરે છે ને તેમનાં દર્શનને ઇચ્છે છે નેએક કીડી જેવા જીવને પણ દૂભે નહિ એવા જે સંત તેને દુઃખ દીધું.' એમ કહીને ઉત્તર મુખે ઉદાસ થઇને બેઠા. તેટલામાં બ્રહ્માદિક દેવે જાણ્યું જે આજ તો સર્વ બ્રહ્માંડનો નાશ થઇ જાશે.એટલામાં મહાકાળ, સંકર્ષણ, શિવાદિક આવીને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા જે, 'હે મહારાજ ! તમે જેઆજ્ઞા કરો તે અમે તતકાળ કરીયે ને અમે તમારા સેવક છીયે તે તમારા સંતને કષ્ટ દેનારો કોણ છે ? તેનો ક્ષણ માત્રમાં નાશ કરી નાખીયે.' એમ તે મહા કાળાદિક બોલ્યા તે પછી દિવ્ય

ચક્ષુવાળા સંત હતા તેમણે શ્રીજી મહારાજની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, 'હે મહારાજ ! હે સ્વામિન્!હે પ્રભો ! આજ તમે અગણિત જીવોનાં આત્યંતિક કલ્યાણ કરવાને અર્થે દયાયે કરીને અક્ષરધામમાંથી આંહી પૃથ્વી ઉપર પધાર્યા છો તે જીવોના અપરાધ ક્ષમા કરીને આત્યંતિક કલ્યાણકરો.' એવી સંતે પ્રાર્થના કરી પછી શ્રીજી મહારાજ સંત પ્રત્યે એમ બોલ્યા જે, 'અનંત કોટિ બ્રહ્માંડમાં સર્વે આપણું કર્યું થાય છે. તે જુઓ ને સર્વે અવતાર અમારે વિષે લીન થાય છે નેઆ સંતની સભાને અમે અક્ષરધામને વિષે દેખીયે છીયે ને આપણી વાત માને છે તેનું કલ્યાણ થાય છે ને જે નથી માનતા તે નરકમાં જાય છે ને અમારા શરીરમાં કાંઇ કસર જેવું થયું ત્યારે જગતમાં અનેક જીવનો નાશ થઇ ગયો ને જ્યારે આપણે ખટરસ ને વસ્ત્ર ત્યાગ કર્યા ને તાટ પેર્યા ત્યારે જગતમાં કોઇને અન્ન વસ્ત્ર મળ્યું નહિ ને સર્વે હેરાન થઇ ગયા. માટે સર્વે આપણું કર્યું થાય છે પણ બીજા કોઇનું કર્યું થાતું નથી. ને તમારા શરીરમાંથી કોટિ કોટિ સૂર્યના પ્રકાશથી અધિક પ્રકાશ નિસરે છે ને અતિ સામર્થ્યે યુક્ત છો ને તમારે માથે કાળ, કર્મ, માયાનો હુકમ નથી, એમ હું તમને દેખું છું.' એમ શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા ત્યારે સર્વે સંત બોલ્યા જે, 'હે મહારાજ તમે તો સર્વ અવતારના અવતારી ને અક્ષરધામના પતિ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ છો માટે તમે દેખો એમાં શું કહેવું ને તમે તો દિવ્ય એવું જે અક્ષરધામ ને દિવ્ય એવા જે પાર્ષદ, ગુણ, વિભૂતિ, ઐશ્વર્ય તેણે યુક્ત એવા અનાદિ, નિત્યસિદ્ધ, સર્વોપરિ, પૂર્ણ, અનવધિકાતિશય, કલ્યાણકારી, અનેકગુણે યુક્ત થકા એકાંતિક ભક્તને સુખ દેવાને અર્થે ને અગણિત જીવોનાં કલ્યાણ કરવાને અર્થે કૃપા કરીને હરિપ્રસાદજીને ઘેર પ્રકટ્યા છો, ને તમારી કૃપા થકી અમે પણ પરાવરને હસ્તામળ દેખીયે છીયે ને ધર્મજ્ઞાનાદિક અનંત ગુણે યુક્ત થયા છીયે, માટે કોઇનો ભાર ગણતા નથી. નેતમારી મરજી ને રાજીપો હશે તેમ કરશું, અને અમારે આ લોકમાં ને પરલોકમાં તમ વિના બીજુંકાંઇ વહાલું નથી. તમે તો અમારા જીવન પ્રાણ છો ને તમને પ્રસન્ન કરવાને અર્થે તો અનંત જન્મ ધરીને માયિક સુખ ને ભુંડા સ્વભાવનો ત્યાગ કરી દઇયે. માટે હે સ્વામિન્, તમો અમારે દુઃખે કરીને ઉદાસી થાશોમાં. અમારે કશું દુઃખ નથી ને કોટિ સૂર્યના તેજ થકી કોટિગણું તેજ વૈકુંઠના મુક્તમાં છે ને તેથી કોટિગણું તેજ તે ગોલોકના મુક્તમાં છે ને તેથી અનંત કોટિગણું તેજતે અક્ષરના મુક્તના એક રોમને વિષે છે ને તેથી અનંત કોટિગણું તેજ તે અક્ષરધામની ભૂમિ તેમાંસોપારી રહે એટલા દેશના તેજમાં લીન થાય છે ને અનંત અપાર જે અક્ષરધામનો પ્રકાશ તે સર્વેને ભેળો કરીને તો સર્વ અવતારના અવતારી જે હરિકૃષ્ણ પુરુષોત્તમ તેના એક રોમના કોટિમા ભાગના પાશંગની બરોબર નથી આવતાં. એવા દિવ્ય તેજ, ઐશ્વર્ય, પ્રતાપ, બળ, કીર્તિ, સ્વરોટ, સત્ય સંકલ્પ, એવા અનેક દિવ્ય ગુણે યુક્ત મૂર્તિ છો તો પણ કૃપા કરીને જીવનાં કલ્યાણ કરવાનેઅર્થે મનુષ્યાકૃતિ જણાઓ છો.' એવી રીતે સર્વે સંતે શ્રીજી મહારાજની પ્રાર્થના કરી. ॥ ૯ ॥